

Eredu inspiratzaileak martxan jartzera animatu ditu Antzuolako ikasleak Valladaresek

Nola azaldu 10-12 urteko ikasleei bioaniztasunaren galerak eta klima aldaketaren ondorioek duten larritasuna, “ez dago ezer egiterik” ideia alboratu eta planetaren alde elkarrekin zer egin dezakegun gogoetatzeko? Fernando Valladares biologoak hainbat gako eman dizkie Antzuolako haurrei. “Aprobetxatu naturarekin hemen duzuen harremana; naturarekin harreman ona izateak osasuntsu eta zoriontsu egiten gaitu”.

 MIKEL GARCIA IDIAKEZ

Antzuolara hitzaldi bat ematera joan behar zuela-eta, Valladaresek berak egin zuen galdera: eta herriko eskolara haurrekin solastatzera gerturatzeko banaiz? Ez alferrik, belaunaldi berrien artean bioaniztasunaren eta klima aldaketaren inguruko dibulgatzaile porrokatua da zientzialaria. Bi saio izan ditu Antzuolako herri ikastetxean: bata Lehen Hezkuntzako 5. mailako 21 ikasleekin, bioaniztasunaz (10-11 urte inguruko haurrekin), bestea Lehen Hezkuntzako 6. mailako 26 ikasleekin, klima aldaketaz (11-12 urte ingurukoekin).

“Ekosistema da makina handi bat eta espezieak dira makina horretako piezak; torlojuak eta enparauak kendu eta kendu bagabiltza, azkenerako makinak ezin du aurrera egin, izorratu egiten da; berdin ekosistemarekin, espezie bakoitzak gainera bere funtzioa baitu”. Halaxe mintzatu zaie lehenengo saioko haurrei. Erleen adibidea jarri du, eta espezieen galeraz aritu dira. “Historian, espezieak agertu eta desagertu egiten dira, naturala da, arazoa da gizakia dena endredatzen hasi dela, aurrez inoiz bizi gabeko mailatan endredatzen, eta desagerrarazten ari dela agertzen direnak baino espezie gehiago”.

“Ekosistema da makina handi bat eta espezieak dira makina horretako piezak; torlojuak kendu eta kendu bagabiltza, azkenerako makina izorratu egiten da; berdin ekosistemarekin”

Espezieen bost suntsipen handi izan dira historian, horiez aritu dira, bereziki dinosauroez, haurrek galdera eta iruzkin mordoa zituztelako, eta azkenerako, Valladaresen eskema guztiak apurtu eta galdera batetik bestera eta hari-mutur batetik bestera elkarrekin solasean aritu dira, biologoak prestatuta zuen aurkezpenetik urrun: 2032an Lurra jotzeko arriskua duen meteoritoaz aritu dira, zooetan dauden animaliez, *Lucy australopithecus*az, hainbat auzotan jarri diren katu-kolonien arriskuez –katuek txoritxoak, sugandilak

eta inguruko bioaniztasuna ehizatzen eta akabatzen dute “eta ez dugu hainbeste katu beharrik, utzi bakean katuak, eurak ere ez dira kolonia-zaleak, autonomoak dira”–, desagertutako animaliak fosiletako DNA arrastoetatik berreskuratzeaz, ikusmenaren alde eboluzioan gizakiok usaimenean izan genuen galeraz...

Gustura asko aritu da Valladares umeekin, haien jakin-minari segika, baina mezu garbi batzuk ere eman nahi izan ditu: espezieen seigarren suntsipen handia bizitzen ari gara uneotan, kalkulatzen dute desagertzeko arriskuan direla milioi bat landare eta animalia espezie –bioaniztasun osoaren %11,5 inguru–, “eta lehenengo aldiz historian, espezie bakar batek eragin du suntsipen hori: gizakiok. Ez da gaiztoak garelako, tontoak garelako baizik”. Naturarekin dugun harremana zaindu behar dugula transmititu die ikasleei, Antzuolan zorteko direla, naturaz inguratuta daudelako, baina munduko biztanleen %70 hirietan bizi dela, naturarekin apenas harremanik izan gabe, eta haurrak harrিতuta utzi dituen anekdota kontatu die: behin solasaldi batera joan zen eta bertako umeak tximeleten beldur ziren, ez zituztelako inoiz ikusi. “Aprobetxatu naturarekin duzuen harremana;

Goiko irudian, LH 5eko hurrekin; behekoan, LH 6koekin.

naturarekin harremanik ez duenak ez du ezagutzen, eta ezagutzen ez duzun horri ez diozu baliorik ematen, ez duzu zaintzen”. Eta jakina denez, naturaren eta eremu berdeen onurak asko dira, gizakion eta planetaren osasunerako, besteak beste.

“GALDERA ONAK DIRA KONPONBIDERAKO BIDEA”

Bigarren saioan, borobilean eserita zeuden ikasle helduxeagoei mezu bera eman die biologoak: aldaketa klimatikoak ziklikoak izan dira historian, baina osagai berria du azken honek: gizakiok gara eragile nagusietako bat. Lurra planeta berotegi erraldoi bihurtzen ari diren gasez hitz egin die Valladaresen ikasleei, eta klima aldaketak dituen arriskuez. Temperatura gradu bat igotzeak, adibidez, esan nahi du atmosferan hezetasuna %7 handitzea, eta beraz, euri lan-

“Entzun ohi da ezer gutxi eragin dezakegula, baina ongi egiten dena eredu ere bada, besteek martxan jarri ditzaketen adibide eta ereduak dira, eta horrek efektu biderkatzailea du”

garraren orde zuri-jasak nagusitzea. Espazioko zaborra, gizakion eraginez planetaren ardatza mugitzera iritsi izana, itsas-mailaren gorakada (“ura, berotzen denean, dilatatu egiten delako eta

gehiago okupatzen duelako”) eta itsaso eta ibaiak gainezka egiteko arrazoiak izan dituzte hizpide, besteak beste.

“Gizakiak gara eta klima jakin bat behar dugu, bestela ur falta, gosea, gerreak... orokortuko dira, baina ahazten zaigu gizakiak garela”. Eta helduei errieta egin beharko lieketela esan die gazteei: etorkizuneko belaunaldien baliabideak erabiltzen eta agortzen ari gara. Planeta bat dugu eta egungo erritmoan bi planeta eta erdi bagenitu bezala jokatzen dugu, planetak ekoizten duena baino azkarrago ari gara kontsumitzen: “Ezinezkoa da hori mantentzea; frenatzea dagokigu, gutxiago kontsumitzea, eta ez da zerbait txarra, ez da sekulako sufrimendua, jokoaren arauetan sartzea baizik. Saskibaloian ezin diozu baloiari hankarekin eman, honetan berdin: planetak funtzionatzeko duen modura egokitu behar dugu, erokeriak egiteari utzi, besterik ez”.

Argi du biologoak: “Soluzioaren parte izan behar dugu, eta zenbat eta gehiago izan, eraginkorragoak izango gara”. Lantzen al duzue aldaketa klimatikoa eskolan? galdetu dio irakasleari, eta honek esan dio batez ere egunerokoari lotuta jorratzen dutela: birziklapena, baratzea, argi eta gasaren erabilera, neurriko kontsumoa... kontzientziazio eta sentsibilizaziotik. Ura aurrezteko ikastetxean egin duten proiektu arrakastatsua azaldu du, esaterako.

Horren balioa nabarmendu du biologoak: “Entzun ohi da norberak bere aletxo jartzen duela, ezer gutxi eragin dezakegula, baina ongi egiten dena adibide eta eredu ere bada, beste eskola edota herri batzuetan ikusi eta martxan jarri ditzaketen adibide eta ereduak dira, eta horrek efektu biderkatzailea du; ederra da funtzionatzen eta inspiratzen duten ereduak martxan jartzea, komunitatean, zeren nor bere kasa ez da eraginkorra, komunitateak du indarra”. Greta Thunberg-ek mintzatu zaie –ezagutzen al duten galdetuta, inork ez du jakin esaten nor den–, klima larrialdiaz ohartarazteko bere borrokaz, gazteen artean bihurturiko fenomenoaz, Fridays For Future olatuaz.

Galdera zaparrada amaieran etorri da, eta gogoz gelditu dira ikasleak, denborak agindu baitu bukatzeko ordua dela. Joan aurretik, Valladaresen azken mezu bat utzi die ikasleei: “Galdera onak dira konponbiderako bidea, pentsatuarazten duten galderak; jakintzaren oinarria da galdetzea”. ●